

Een schreeuw

positieve om aandacht

Hoor je *Jeugdzorg*, dan denk je al snel aan lange wachtlijsten, trieste incidenten en veel bureaucratie. Onterecht, want bij *Jeugdzorg* gebeuren ook heel veel goede dingen! Vier ervaringsdeskundigen vertellen. “Laten we met z’n allen iets doen voor onze jeugd.”

“Iedereen kent wel iemand in zijn omgeving die met *Jeugdzorg* te maken heeft. Niet alleen in lage milieus, ook in ‘normale’ gezinnen. Het is zo jammer dat kinderen die door *Jeugdzorg* worden begeleid nogal eens met de nek worden aangekeken op school en in de buurt. Terwijl er zoveel positieve dingen gebeuren. Tieners bijvoorbeeld worden in de jeugdzorg snel volwassen gemaakt, zodat zij op eigen benen kunnen staan als de situatie thuis moeilijk is.” Carla van Lomwel, hoofd communicatie van het *Interprovinciaal Overleg* (IPO, de koepel van provincies die *Jeugdzorg* grotendeels financieren), wil graag af van het negatieve stigma. “Natuurlijk worden er in de jeugdzorg ook fouten gemaakt, zoals rondom de dood van Savanna. Bedenk wel: zo’n gezinsvoogd dóet dat werk tenminste. Jij en ik niet. Mensen oordelen erg gemakkelijk. Onze samenleving draait steeds meer om *young and beautiful*, maar hoe succesvol, rijk en ontwikkeld zijn we als het misgaat? Kennelijk hebben we een schijnveiligheid nodig. Maar kindermishandeling en de gruwelijke gevol-

gen ervan zijn nooit helemaal te voorkomen.” Carla pleit voor meer betrokkenheid bij de ouders. “Ook als ze allebei een drukke baan hebben. Niet denken: wat niet weet, wat niet deert, maar je kind volgen. Wat doet hij op de computer, met welke vrienden gaat hij om? Want als je kind zich niet goed ontwikkelt, komt dat niet vanzelf goed. Het klinkt misschien ouderwets, maar ik zie de maatschappij verharden en vraag me af waar de menselijke maat blijft. Laten we oppassen met oordelen en met zijn allen iets doen voor onze jeugd.”

‘Iedereen heeft een oordeel over mijn vak. Opvallend, want jaren geleden wist men amper dat dit beroep bestond’

Ook voor 'gewone' ouders

Linda is zo'n betrokken moeder. Ruim een jaar geleden klopte zij met haar zoon Joseph (toen bijna zes) aan bij Jeugdzorg. De jongen was onhoudbaar op de basisschool. Linda: "Thuis vonden we hem ook wel druk en hij luisterde slecht. Maar ach, denk je dan, jongens zijn nu eenmaal wild." Na een korte observatie adviseerde de school Joseph naar speciaal onderwijs te sturen. Een advies waar Linda geen genoegen mee nam, want de betreffende school stond slecht aangeschreven en wat zei een observatie van een halve dag nou? Linda stapte naar de huisarts, die hen doorverwees naar Jeugdzorg. Linda: "Ik schrok wel even: Jeugdzorg?! Dat is toch voor probleemgezinnen? Maar Jeugdzorg doet veel meer, zo bleek. Ze staan ook klaar voor 'gewone' ouders zoals wij en hun kinderen."

Linda kreeg een contactpersoon toegewezen aan wie ze veel steun had. Dat begon al met het intakegesprek. "Wij vertelden wat er met Joseph was en wat wij voor hem wilden. Aan het verslag dat zij daarvan maakte, kon ik zien dat ze ons exact begreep. Dat was een opluchting." De contactpersoon vond een goede school voor Joseph, een medisch kinderdagverblijf met kleine klassen en een heel team van begeleiders. Zij ging mee om kennis te maken en bleef ook daarna de voortgang volgen. "Ik voelde me echt gesteund," vertelt Linda. "Joseph bleek ADD (attention deficit disorder, een ADHD-variant) te hebben. Hij leerde zijn gevoelens te uiten en wij leerden hoe we het beste op hem kunnen reageren. Nu communiceren wij echt met elkaar, terwijl wij hem voorheen wel wilden helpen, maar niet wisten hóe. Een hele verbetering."

Bevlogen

Anita Vrieling is al veertien jaar zo'n gezinsvoogd, een tegenwoordig veel bekritiseerd beroep. De laatste jaren werkt ze bij Bureau Jeugdzorg Noord-Holland, dat vier jaar geleden werd geconfronteerd met de trieste dood van peuter Savanna. Het kind overleed na mishandeling door de moeder. De verantwoordelijke gezinsvoogd - een naaste collega van Anita - had het drama

niet zien aankomen. "Het had mij ook kunnen gebeuren," beseft Anita. "Ook al probeer je dingen nog zo goed te regelen voor een pupil, er bestaat altijd een risico dat het misgaat. Dat is lastig. Beslissingen worden sindsdien genomen in samenspraak met een gedragswetenschapper. En dan nog. Mensen hebben de illusie dat je alles kunt dichttimmeren, dat Jeugdzorg elke extreme situatie kan voorkomen. Dat is het grootste misverstand over Jeugdzorg. Cliënten slaan ons ermee om de oren als ze het ergens niet mee eens zijn. 'Jullie maken er toch al een puinhoop van,' is het dan. 'Jullie laten toch alleen maar kinderen doodgaan.' Op verjaardagsfeestjes heeft ook iedereen wel een oordeel over mijn vak. Opvallend, want jaren geleden wisten mensen amper dat dit beroep bestond. Toen waren er ook incidenten, maar die werden niet zo breed uitgemeten in de media."

Tot nog toe heb ik het geluk gehad dat er bij mijn cliënten nog nooit een dodelijk incident heeft plaatsgevonden. Toen mijn collega voor de rechter moest verschijnen omdat zij medeplichtig zou zijn aan de dood van Savanna, besepte ik hoe kwetsbaar je bent als gezinsvoogd. Ik had daar ook kunnen zitten. Tegelijkertijd sterkte het mij. Het gaf me een extra impuls: ik wil staan voor mijn vak en laten zien hoe bevlogen wij zijn om het goed te doen."

Voordat Anita een gezin onder haar hoede krijgt, is er al heel wat gebeurd. Wanneer een kind wordt bedreigd in zijn ontwikkeling, de ouders niet in staat zijn hun gezag uit te oefenen en hulp niet vrijwillig tot stand komt, spreekt de kinderrechter een ondertoezichtstelling uit. Dan komt Anita in beeld. Als gezinsvoogd analyseert ze de situatie en spreekt ze met zo veel mogelijk betrokkenen: het kind, de ouders, familie, school, huisarts, politie, hulpverleners. Vervolgens stippelt ze in overleg met collega's, een gedragswetenschapper en haar teamleider een hulptraject uit en maakt samen met het gezin een plan van aanpak. "Ik werk zo veel mogelijk met de ouders samen, maar soms moet ik in het belang van het kind beslissingen nemen waar de ouders het niet mee eens zijn. Van alle kanten wordt aan mij getrokken. Ouders proberen iets van me gedaan te krijgen, hun familie weet me vaak ook wel te vinden met ideeën, de school heeft een eigen kijk op de situatie, buurtgenoten ook - daar moet je tegen kunnen als gezinsvoogd."

Veertien pupillen heeft Anita, bij een werkweek van 28 uur. De meesten komen uit de zogeheten 'multiprobleem gezinnen', die op verschillende gebieden vastlopen. Zij hebben financiële of psychiatrische problemen, zijn alcohol- of drugsver-

saafd, hebben problemen met hun huisvesting, kinderen die niet naar school gaan, noem maar op. Bij mij komt het na al die jaren minder heftig binnen, maar het blijft werk dat zijn impact heeft. Een uithuisplaatsing bijvoorbeeld blijft altijd indrukwekkend en doe je altijd met minstens één andere collega. Sinds ik zelf kinderen heb, voel ik dat nog sterker. Ook al weet je dat je in het belang van het kind handelt, je hart breekt als je ziet wat het met zo'n kind doet. Of met de moeder. Ik zou zelf ook helemaal doordraaien als ze me mijn kind zouden afnemen. Het is een uiterst middel en mijn streven is dat kinderen uiteindelijk weer thuis kunnen wonen. Ik probeer naar het afscheid toe te werken, zodat ouders en kind erop zijn voorbereid. Maar soms is er een crisissituatie waarin er niet gewacht kan worden. Dat is altijd heel heftig en traumatisch. Als gezinsvoogd moet ik dan het kind ophalen, overleggen welke knuffel hij wil meenemen en het gesprek met de ouders aangaan. Ik doe mijn best om het afscheid zo goed mogelijk te laten verlopen, maar dat kan niet altijd. Wanneer we als Bureau Jeugdzorg voorzien dat het een groot drama gaat worden, haal ik het kind bij school op, want ouders en kinderen uit elkaar scheuren is nog traumatischer. Op zulke momenten houd ik me overeind door tegen mezelf te zeggen: het is echt in het belang van het kind dat dit gebeurt. Mijn emoties laat ik dan niet

'Uithuisplaatsing is een uiterst middel en mijn streven is dat kinderen uiteindelijk weer thuis kunnen wonen'

toe. Later praat ik er wel over, vooral met collega's en soms met mensen in mijn omgeving. Dit is een heel dynamisch vak, geen dag is hetzelfde. Ik maak ook grappige situaties mee in die echte volksbuurten. En heel intieme momenten. Een pupil die nog geen ongebeleid bezoek van haar ouders mocht hebben, zat in een tehuis toen haar zusje overleed. Ik ben met haar afscheid gaan nemen. Het is mooi om er op zo'n moment voor zo'n kind te kunnen zijn.

Soms is het frustrerend als hulpmaatregelen geen effect hebben. Daartegenover staan de succesverhalen. Daar teer ik op. Kleine momenten waar ik energie van krijg. Als gezinsvoogd moet je je doelen niet te hoog stellen.

Ik heb ook wel periodes gehad waarin ik me afvroeg waarom ik dit werk doe. Waarom ik mezelf blootstel aan agressieve klanten, heftige uithuisplaatsingen, bedreigingen, terwijl ik zelf

Jeugdzorg in cijfers

Jeugdzorg biedt hulp en ondersteuning aan jeugdigen van nul tot achttien jaar en hun verzorgers en opvoeders bij (dreigende) opgroei- en opvoedingsproblemen. In 2007 hebben de Bureaus Jeugdzorg meer dan 135.000 keer contact gehad met jeugdigen en ouders met ernstige opvoed- en opgroei problemen. Zij kampen met gedragsproblemen, verwaarlozing, mishandeling; problemen die hun ontwikkeling bedreigen/schaden en waartegen hun ouders zonder hulp niet zijn opgewassen. Jeugdzorg biedt deze kinderen nieuwe kansen en zicht op een betere toekomst.

Bureau Jeugdzorg is het loket voor alle zorgvragen. Het onderzoekt wat er aan de hand is en verwijst kind en ouder zo nodig door naar een zorgaanbieder of instelling voor verdere hulp en begeleiding. Dat kan zijn (N.B. cijfers dateren van eind 2007): **Jeugdbescherming**: een gezinsvoogd ziet toe op een veilige opvang-

situatie voor het kind (34.821 lopende maatregelen)

Ambulante hulp: gesprekken met een medewerker van Bureau Jeugdzorg (16.640 jongeren maakten hier gebruik van)

Pleegzorg: voor korte of langere tijd wonen in een pleeggezin (13.529 kinderen)

Jeugdreclassering: begeleiding na het plegen van een strafbaar feit of terugkomst uit de jeugdgevangenis (11.421 jeugdigen)

Residentieel: wonen in een instelling voor jeugdzorg (5.654)

Dagbehandeling: medisch kinderdagverblijf voor kinderen van nul tot zeven jaar met lichamelijke beperkingen en eventueel gedragsproblemen (4.415 kinderen)

Crisisopvang: tijdelijk onderbrengen bij een ander gezin of instelling bij een acute bedreigende situatie (904 jeugdigen)

Eveneens onderdeel van jeugdzorg zijn:

• Het **Advies- en Meldpunt Kinder mishandeling** (AMK), dat openstaat voor wie vermoedens van kindermishandeling heeft. In 2007 is er meer dan 50.000 keer contact opgenomen met het AMK. (tel: 0900 - 123 12 30, www.amk-nederland.nl)

• **De Kindertelefoon**, waar kinderen zelf naartoe kunnen bellen of via internet chatten over hun problemen. In 2007 werden er 107.313 serieuze telefoongesprekken gevoerd en 18.062 serieuze chats beantwoord. (gratis telefoonnummer 0800 - 04 32; www.kindertelefoon.nl)

In het nieuws: minister Rouvoet van Jeugd en Gezin maakte begin september bekend dat het kabinet samen met de provincies ongeveer 180 miljoen euro extra gaat uittrekken voor jeugdzorg. Hiermee beoogt hij eind volgend jaar de wachtlijsten bij jeugdzorg te hebben weggewerkt.

'Mensen hebben de illusie dat Jeugdzorg elke extreme situatie kan voorkomen. Dat is het grootste misverstand over Jeugdzorg'

thuis kinderen heb zitten? Zo had ik een tijdlang de zorg over een gezin waar verslavingsproblematiek, criminaliteit en verwaarlozing speelden. De kinderen van zeven en elf werden 's nachts acuut uit huis geplaatst en naar een kindertehuis gebracht. Een extreme toestand waarvan ik dacht: dit komt nooit meer goed. De eerste keer dat de kinderen een weekend naar huis mochten,

bleken de ouders toch drugs te hebben gebruikt en moest ik de bezoeksregeling weer stopzetten. Met alle woede van dien natuurlijk: ik kreeg bedreigende telefoontjes van de ouders. Na twee jaar konden de kinderen toch weer bij hun moeder wonen. Ik had ondanks alle weerstand en strijd een vertrouwensband met haar opgebouwd. Achteraf, toen zij niet meer onder invloed was, vertelde zij me dat ze destijds echt had lopen nadenken hoe ze mij te grazen zou kunnen nemen. En of ze mijn privéadres kon achterhalen. Toen realiseerde ik me maar weer eens hoe risicovol mijn werk is en hoe alert ik moet blijven. Diezelfde moeder zei naderhand: 'Het is allemaal goed geweest wat je toen hebt besloten, al dacht ik destijds: hoe kun je het doen? Nu begrijp ik dat het niet anders had gekund.' Dat vond ik fijn om te horen."

'Ook al weet je dat je in het belang van het kind handelt, je hart breekt als je ziet wat een uithuisplaatsing met zo'n kind doet'

Cabaretière Sara Kroos is, net als vorig jaar, Ambassadeur van de Week van de Jeugdzorg.

"En dat wil ik de komende tien jaar wel blijven!" zegt ze enthousiast. "Als zestienjarig meisje kwam ik zelf bij *Jeugdzorg* terecht, omdat ik somber was en af en toe psychoses had. Ik stond voor de keuze: óf ik ga de destructieve kant op en vergooi mijn leven óf ik doe wat aan mijn problemen. Bij *Jeugdzorg* hebben ze me goed begeleid met therapie en een opname van een half jaar in een jeugdpsychiatrisch ziekenhuis. Die periode heeft mij wakker geschud. Ik leerde dat ik wel degelijk wat waard was en besepte dat ik mijn eigen toekomst moest opbouwen. Ik ben er veel zelfstandiger uitgekomen.

Als je jong bent en bezig je identiteit te ontdekken, ben je gemakkelijker bij te sturen dan op latere leeftijd. Daarom vind ik het belangrijk dat juist jongeren de hulp krijgen die ze nodig hebben.

In de media is veel aandacht voor wat er in de *Jeugdzorg* misgaat, terwijl er ook zo veel goed gaat! Jongeren die al op hun vijftiende leren omgaan met maandgeld en de discipline ontwikkelen om zelf naar te school gaan. Zonder de veiligheid van een gezin. Wanneer het door omstandigheden thuis niet meer gaat, bijvoorbeeld door een scheiding of doordat het kind moeite heeft met structuur, biedt *Jeugdzorg* de nodige opvang en begeleiding. Ik zie verwaarloosde kleutertjes opbloeien in een pleeggezin, waar ze met veel liefde worden opgevangen. Pleegouders die een thuis bieden aan zes kinderen met de nodige bagage, terwijl ze zelf ook maar gewoon in een rijtjeshuis wonen en moeten zien hoe ze rondkomen, daar heb ik veel bewondering voor. Sommige kindjes krijgen nog

één keer per jaar een ansichtkaart van hun biologische moeder, anderen kunnen na een tijdje weer terug naar hun ouderlijk huis. Tijdens de *Week van de Jeugdzorg*, van 1 tot en met 8 november, treed ik met jongeren uit de *Jeugdzorg* op in verschillende theaters. Zij geven zelf uiting aan het thema 'Thuis in de Jeugdzorg' met sketches, rappen, zingen. Er is ook een tentoonstelling van schilderijen en gedichten. De groepen 7 en 8 van de basisschool zijn uitgenodigd om te komen kijken. Zij zijn oud genoeg om de thematiek te begrijpen en staan er open voor. Vorig jaar gaven we voorlichting in de klas. Toen merkte ik dat *Jeugdzorg* nogal een slecht imago heeft. Kinderen, en ook ouders, denken dat *Jeugdzorg* er is voor kinderen die stelen of gek zijn en later wel crimineel zullen worden. Dat beeld wil ik graag rechtzetten. Jeugdzorghulpverlening is doorgaans een tijdelijke situatie waar de meeste kinderen sterk uitkomen. Bovendien kent iedereen wel iemand die ermee te maken heeft. In die klas bleek een meisje te zijn geadopteerd via *Jeugdzorg* en een andere leerling bleek wekelijks een gesprek te hebben met een mevrouw vanwege driftbuien. *Jeugdzorg* bleek dichterbij dan de klasgenoten dachten."

Voor meer informatie:
www.weekvandejeugdzorg.nl

Tip: van Sara Kroos verscheen onlangs het kinderboekje *Bij mij thuis* waarin diverse gezinsvormen worden beschreven. Te bestellen via haar website: www.sarakroos.nl

